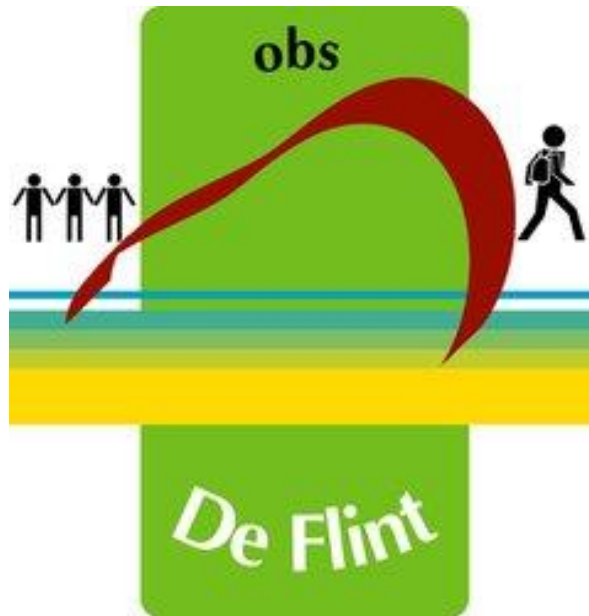

Pestprotocol OBS De Flint.

Schooljaar 2021-2022

Inleiding

Pesten is systematisch (lichamelijk, geestelijk of seksueel) geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen en er is sprake van een ongelijke machtsverhouding. Dit heeft vaak ernstige gevolgen voor het slachtoffer.

In 2016 geeft maar liefst tien procent van de Nederlandse basisschoolleerlingen aan weleens gepest te zijn. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook op die van ons. Omdat wij duidelijk stelling nemen tegen pesten hebben wij dit anti-pestprotocol opgesteld.

Dit protocol krijgt allereerst vorm bij OBS De Flint door het volgen van onze missie: *‘Wij willen onze leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen’*. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Eén van die duidelijke regels is dat kinderen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten *leren* omgaan.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dan kan een kind zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de leerkracht niet meer voldoende de veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Wij vinden dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen.

Team OBS de Flint

Leeswijzer

In hoofdstuk één vindt u achtereenvolgens de uitgangspunten van de Flint, de wettelijke kaders en het meersporenbeleid. Hiermee kan een basis worden gelegd voor een anti-pestprotocol. Deze uitgangspunten zijn verwerkt in verschillende maatregelen, in hoofdstuk twee. Deze maatregelen zijn opgedeeld in een aantal preventieve en curatieve maatregelen, en vervolgens per ‘spoor’ (meersporen-aanpak) gespecificeerd. In de bijlagen staat allereerst meer informatie over pesten: Wat is pesten, wat is het verschil met plagen, voorbeelden pesten. Daarna volgt er een uitleg over onze lesmethode Kwink, welke gericht is op een sociaal veilig klimaat. Tot slot volgt er een stappenplan voor de leerkrachten en nog een korte toelichting op het onderwerp ‘sancties’.

Inleiding.....	2
Leeswijzer	3
Hoofdstuk 1: Basis voor het protocol.....	4
1.1 Uitgangspunten de Flint	4
1.2 Wettelijke kaders	4
1.3 Meersporen beleid	5
Hoofdstuk 2: Maatregelen	6
2.1 Preventieve maatregelen.....	6
2.2 Curatieve maatregelen	8
Bijlagen	13
1. Uitleg over pesten.....	13
2. Kwink	19
3. Uitsluiting	19
4. Stappenplan Leerkracht	20

Hoofdstuk 1: Basis voor het protocol

1.1 Uitgangspunten de Flint

- Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school zowel voor de leerkrachten als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de 'zwijgende' groep kinderen.
- De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
- Leerkrachten en overblijfouders moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten en de begeleiding van het overblijven duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij de school.
- Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
- Dit pestprotocol wordt door het hele team, een oudervertegenwoordiging en leerlingen onderschreven en ook alle ouders ter inzage aangeboden.

1.2 Wettelijke kaders

Het ministerie van Onderwijs heeft wettelijke kaders omtrent pesten vastgesteld voor basisscholen. Deze wet, 'De wet Veiligheid op school', heeft als doel dat scholen zich inspannen om pesten tegen te gaan en zorgen voor sociale veiligheid. In de wet staat dat scholen:

- Een sociaal veiligheidsbeleid moeten uitvoeren.

- Er moet een aanspreekpunt zijn waar leerlingen en ouders pesten kunnen melden. Ook moet iemand het pestbeleid op school coördineren. Bij ons op school doet de vertrouwenspersoon dit.
- De beleving van veiligheid en het welzijn van hun leerlingen moeten volgen. De bedoeling hiervan is dat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school.

1.3 Meersporen beleid

Bij pesten zijn vijf partijen te onderscheiden, om welke reden een vijfsporenaanpak van het probleem een logische lijkt te zijn. Bij ons op school volgen we een meersporige aanpak waarin we onderscheid maken in activiteiten gericht op:

- De pester (A)
- Het slachtoffer (B)
- De middengroep (C)
- Het onderwijsteam (D)
- De ouders(E)

Dit protocol is dus niet alleen een ondersteuning voor de leerkracht, maar ook voor de ouders (en inherent daaraan dader, slachtoffer en meeloper). De aanpak bestaat uit de volgende activiteiten: hulp aan de pester (A), hulp aan het gepeste kind (B) mobiliseren van de zwijgende middengroep (C), professionalisering van leerkrachten (D) en professionalisering van ouders (E).

De in dit hoofdstuk genoemde wettelijke kaders, uitgangspunten van de Flint en de meersporenaanpak zijn verwerkt in een aantal duidelijke maatregelen. Deze maatregelen zijn niet alleen curatief, maar ook preventief.

Hoofdstuk 2: Maatregelen

In dit hoofdstuk zullen de preventieve en curatieve maatregelen beschreven worden volgens de meersporenaanpak.

2.1 Preventieve maatregelen

De Flint wil liever voorkomen dan genezen en daarom hechten wij veel waarde aan de preventieve maatregelen. Hieronder staan de maatregelen per 'spoor' beschreven.

De pester (A) de gepeste (B) en de middengroep (C):

- De leerkracht bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas aan het begin van het schooljaar en gedurende het jaar worden de regels herhaald. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school en vanaf groep 3 t/m 8 worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken.
- Indien de leerkracht aanleiding daartoe ziet, bijvoorbeeld naar aanleiding van een programma of inbreng van een kind, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag door middel van een groepsgesprek.
- We volgen alle leerlingen op sociaal emotioneel gebied door middel van ons leerlingvolgsysteem "Zien"
- We geven lessen uit de methode "Kwink". Kwink is een onlinemethode voor sociaal-emotioneel leren, burgerschap en mediawijsheid. Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep (voor meer informatie zie bijlage)
- We geven lessen over de omgang met sociale media. Zo doet groep 7-8 jaarlijks mee aan het programma `media masters`. Verder hebben we afspraken gemaakt over de omgang met mobiele telefoons en sociale media tijdens schooltijd. Zie hiervoor de schoolgids.

Het onderwijsteam (D):

- Het onderwijsteam stelt een anti-pest coördinator voor.
- Het onderwijsteam zet een vertrouwenspersoon pesten in.
- Het onderwijsteam is gespist op signalen dat er gepest wordt
- De groepsleerkracht maakt naar de leerlingen toe duidelijk dat pesten ontoelaatbaar is.

Slachtoffers weten dat "de leerkracht" aan hun kant staat; pesters en leerlingen, die pesters kunnen worden weten dat er op ze gelet wordt

- Het onderwijsteam zorgt voor de nodige expertise op het gebied van sociale veiligheid en pesten en bepaalt met elkaar welke scholing gewenst is. Ook tussen schoolse opvang (TSO) hierin meenemen.
- Het onderwijsteam en de medezeggenschapsraad monitoren minimaal eenmaal per jaar het effect van het anti-pestprotocol, daar waar nodig is wordt het vaker op de agenda gezet. Er wordt besproken welk type pestincidenten zich dat jaar hebben voorgedaan (a.d.h.v. schoolbrede pestregistratiemap) en hoe dit te voorkomen is. Ook wordt gekeken welke nieuwe ontwikkelingen er zijn en hoe deze te integreren met huidig beleid.
- Het onderwijsteam zorgt voor voldoende pleinwacht en instrueert TSO
- Het onderwijsteam zorgt daar waar gewenst voor meer kennis over pesten bij ouders; pesten, signaleren, ter sprake brengen, stelling nemen.

De ouders (E)

- Van ouders wordt verwacht dat zij een actieve rol hebben bij het signaleren van pesten; zodra wordt vernomen dat er gepest wordt verwacht de school een melding (bij leerkracht of vertrouwenspersoon)
- Van ouders wordt verwacht dat wanneer zij zich niet kunnen vinden in het beleid op het gebied van sociale veiligheid en pesten dat zij zich melden bij het bevoegd gezag of de vertrouwenspersoon.

2.2 Curatieve maatregelen

Omdat we niet altijd kunnen voorkomen dat er gepest wordt, hebben we een aantal maatregelen die we zullen nemen indien er gepest wordt. Uiteraard worden ze afgestemd op het niveau (belevingswereld) van de leerling.

De pester (A)

- De pester mag zichzelf aangeven bij een leerkracht als hij verneemt dat hij zijn gedrag niet kan stoppen en het slachtoffer het niet meldt bij de leerkracht.
- Bij aangifte door anderen wordt onderzocht of de beschuldigingen correct zijn; er vindt hoor- en wederhoor plaats.
- Er wordt duidelijk gemaakt welk gedrag niet geaccepteerd wordt en welke maatregelen er kunnen plaatsvinden.
- De pester moet leren welk gedrag gepast is en hoe je dit doet. De pester moet dus *leren* en volgt een op zijn ontwikkeling afgestemd persoonlijk traject.
- Indien er sprake is van herhaald pestgedrag of een ernstig pestincident (ter beoordeling van de leerkrachten) worden de ouders van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen. Afspraken met de pester worden uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd.
- De op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Daarbij kan gedacht worden aan: buitenspelen, overblijven, bewegingsonderwijs (zie bijlage voor meer informatie).
- Neemt deel aan anti-pestprogramma indien gewenst.

Het slachtoffer (B)

- Mag dit melden bij zijn eigen leerkracht of de vertrouwenspersoon. Indien hij liever eerst praat met een andere leerkracht mag dit ook.
- Gesprekken met een vertrouwenspersoon en de leerkracht van het kind. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de

gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.

- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind kan de beschikking krijgen over een “verwerkingsschrift” dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.
- Indien gewenst door slachtoffer en/of ouders volgt het kind een weerbaarheidstraining.

De middengroep/omstanders (C)

- Eenieder binnen school verantwoordelijk is voor elkaars psychosociale veiligheid, wat inhoudt dat, als iemand iets dwars zit hij of zij dat niet alleen kenbaar mag, maar ook móet, maken.
- Je mag niet zomaar klikken, maar als de regels die jullie met elkaar hebben afgesproken, worden overtreden, heeft iedereen het recht en de plicht dit aan elkaar, de leerkracht en de ouders te vertellen en dat noemen we geen klikken.
- Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken.
- Neemt deel aan anti-pestprogramma indien gewenst.

Het onderwijsteam (D)

- Het onderwijsteam houdt de pestincidenten in Parnassys nauwkeurig bij.
- Het onderwijsteam registreert kort pestincidenten schoolbreed (map L schijf, kopiëren vanuit Parnassys) t.b.v. het analyseren van valkuilen/ risicofactoren.
- Het onderwijsteam neemt alle meldingen serieus en bespreekt deze met de vertrouwenspersoon.

- Het onderwijsteam onderzoekt de melding voordat tot actie wordt overgegaan (hoor- en wederhoor).
- Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld zodat al het personeel alert kan reageren.
- Indien er sprake is van pestgedrag op het plein van de school, wordt er eventueel tijdens het overblijven extra pleinwacht gelopen door de leerkrachten naast de overblijfkrachten volgens een rooster. De directeur bepaalt of er aanleiding is om deze maatregel in te voeren.
- Het onderwijsteam volgt het stappenplan zoals beschreven in de bijlage. Dit omvat:
  - Gelijk na het eerste incident een gesprek met de pester
  - Indien er sprake is van herhaald pestgedrag of een ernstig pestincident (ter beoordeling van de leerkrachten) worden de ouders van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen. Afspraken met de pester worden uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld (toelichting: zie bijlage)
  - De IB-er en de directeur van de school worden uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders.
  - Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de leerkracht dit gedrag aan de directeur/pestcoördinator van de school. De leerkracht overhandigt een gedocumenteerd verslag met daarin de data van de gebeurtenissen en de inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.
  - De directeur/pestcoördinator roept de ouders op school voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste gesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen.
  - Het onderwijsteam meldt de casus bij: bovenschools bestuur, politie, CJG, leerplichtambtenaar.
  - In extreme gevallen kan worden overgegaan tot (eventueel tijdelijke) verwijdering van school.
  - Alles wordt gedocumenteerd in het leerling dossier (Parnassys)
  - Zie bijlage 4 voor stappenplan.

- Indien nodig en in overleg met het slachtoffer worden ook ouders van de middengroep/omstanders uit dezelfde klas ingelicht.
- Er wordt een wetenschappelijk getoetst anti-pest programma ingezet (2017-2018: KIVA), welke professioneel begeleid wordt, zoals bijvoorbeeld Rots en Water..
- Indien het gedrag niet verbetert kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem in de richting van de afdeling jeugdzorg.
- Indien, in het verdrietigste geval, het pestgedrag van de pester niet behoorlijk verbetert en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen zoals: isoleren van de pester of een (tijdelijke) uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school.

De ouders (E)

- Indien de ouder verneemt dat er wordt gepest dient hij dit te melden bij een leerkracht of vertrouwenspersoon.
- De ouders van de pesters worden ingelicht (zie curatieve maatregelen> pester)
- De ouders kunnen helpen door het onderwerp thuis bespreekbaar te maken en duidelijk te maken dat dit zeer ernstig is en het altijd afgekeurd wordt.
- Indien de ouder meent dat hij te weinig weet over pesten en hoe het gesprek aan te gaan over pesten, maakt hij dit kenbaar aan de leerkrachten.
- Indien de ouder ontevreden is over hoe er wordt omgegaan met pesten door het onderwijsteam, maakt hij dit kenbaar bij het bevoegd gezag.

‘It takes a village to raise a child’.

De school kan het pesten niet alleen oplossen, de leerlingen niet en ook de ouder kan het niet alleen oplossen. Met elkaar staan we sterker om pesten te bestrijden!

Bijlagen

1. Uitleg over pesten
2. Kwink
3. Uitsluiting
4. Stappenplan leerkracht

1.Uitleg over pesten

Begripsomschrijvingen

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar uit te dagen leren kinderen goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt. Bij pesten is er niet langer sprake van gelijkheid tussen beide partijen: er is een slachtoffer dat herhaaldelijk en langdurig blootstaat aan negatieve psychische en/of fysieke handelingen, verricht door één of meerdere personen en hij of zij is niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen.

Cyberpesten

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het plagen, pesten of misbruiken via het Internet en/of via de mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven, zij geen reactie van de ander zien en de reikwijdte van het Internet veel groter is. Tegelijkertijd komen de kinderen erop steeds jongere leeftijd mee in aanraking. Pesten via Internet kan verder gaan dan een geintje. Van de neiging die jongeren hebben om grenzen op te zoeken, kunnen anderen de dupe worden. Het is online lastig te bepalen of een 'grapje' ook zo over komt op de ontvanger. Problematisch is dat wat op Internet gebeurt niet zomaar weer verdwenen is, iets wat jongeren zich niet altijd realiseren. Online treiteren gebeurt regelmatig. Nagenoeg altijd is er een relatie tussen offline en online pesten en hebben de pesters er online dus vooral nieuwe toepasbare middelen bij. Net als bij 'gewoon' pesten gaat het vaak om schelden, roddelen en buitensluiten. Maar via Internet zijn er nog meer manieren om iemand het leven zuur te maken. Cyberpesten is een stuk laagdrempeliger en gebeurt vaak anoniem.

Het speelt zich vaak buiten het gezichtsveld van ouders en docenten af en heeft grote impact op het slachtoffer. Deze voelt zich nergens meer veilig. De overgrote meerderheid van de kinderen praat er niet met volwassenen over als ze online worden gepest. Cyberpesten nemen we altijd serieus, we besteden er ook aandacht aan als het buiten schooltijd gebeurt.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij maar alleen de ballen uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: " Idioot, etterbak, rotkind " enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor enz)
- Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander kind.

Fysiek:

- Trekken en duwen of zelfs spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

Intimidatie:

- Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klemzetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.

- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schooltas, banden van de fiets lek steken.

Cyberpesten

- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van berichten of hatemail.
- Dreigen met geweld, roddelen, schelden beledigen via WhatsApp of snapchat of anderen digitale media.
- Zonder toestemming publiceren van foto's en filmpjes.
- Cyberbaiting: leerkrachten en/of leerlingen worden uitgedaagd en hun reactie wordt gefilmd en op Internet gezet.
- Sexting en webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd worden misbruikt.
- Hacken, gegevens stelen of instellingen aanpassen.
- Identiteitsfraude, leerlingen doen zich voor als iemand anders en plaatsen namens die persoon berichtjes.
- Dreigtweets en andere online bedreigingen.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast.

De betrokkenen

Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan

al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument of doen aan een andere sport. Ze zijn goed in bepaalde vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie. Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Er zal ook gericht gewerkt moeten worden aan het versterken van de weerbaarheid van het gepeste kind. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen of weinig vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

De pesters

De pesters hebben vaak verschillende motieven om tot pesten over te gaan. Soms is dit uit pure verveling. In andere gevallen kan het een frustratie zijn die ze willen afreageren, concurrentiedrang, of jaloezie. Een voorbeeld hiervan is het pesten van de beste leerling of het mooiste meisje van de klas door jaloerse klasgenoten. Soms is de dader vroeger zelf gepest of bang gepest te worden, en probeert hij door iemand anders te pesten de aandacht van andere potentiële pesters af te leiden van zichzelf. Iemand kan ook denken de populairste leerling van de klas te zijn door zich aan de slachtoffers "op te trekken". Pesters zijn in veel gevallen onzeker en proberen dit onder stoer gedrag te verbergen. In veel gevallen menen pesters dat ze populairder worden door hun gedrag, maar in werkelijkheid keuren de meeste groepsgenoten het pesten af of zijn ze hooguit aardig voor de pester omdat ze bang voor hem zijn. Soms is er een sprake van een gewelddadige thuissituatie.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepig opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben last op termijn van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere kinderen

Zoals eerder vermeld pesten pesters meestal alleen als ze in een groep zijn. Deze groep, de meelopers, steunt de pesters vaak verbaal en moedigt hen aan. Soms doen ze ook mee aan de pesterijen, op verzoek van de pester(s) of uit eigen beweging om hen 'tegenmoet te werken'. Vaak zijn ze in meerdere of mindere mate bang voor de pester of menen ze dat zijn gedrag 'stoer' is. Door met de pester op te trekken en mee te doen hopen ze te voorkomen dat ze zelf gepest worden, of hopen ze zelf ook 'een beetje stoer' te zijn. Verder komt het wel voor dat de pester zich beperkt tot het geven van opdrachten en de meelopers het vuile werk opknappen, zodat de pester buiten schot blijft. Met name op middelbare scholen komt het wel voor dat de ware pester een meisje is dat goed bij de jongens ligt, en waarbij een of meer jongens op haar verzoek een andere (vaak vrouwelijke) klasgenoot pesten en zo voor de pester de kastanjes uit het vuur halen. Meelopers zullen vaak de pester laten vallen wanneer die zelf gezichtsverlies leidt.

Wanneer een pestgroep uit elkaar wordt getrokken door de pester van de meelopers te scheiden komt het vaak voor dat de groep uiteenvalt omdat de bindende kracht is verdwenen. Soms neemt echter een meeloper de plaats in van de verdwenen pester, en gaat het pesten door. Anderzijds komt het ook voor dat wanneer het slachtoffer verdwijnt, de pester en meelopers zich tegen iemand anders keren, soms zelfs tegen een van de meelopers, die hiermee zelf slachtoffer wordt.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid, en ook niet in staat, om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten.

Bij het gepeste kind: Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen durven er niets van/ over te zeggen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd.

Bij de pester: De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

In de directe kind-omgeving: Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen.

Ook zijn er altijd kinderen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders: Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en er is nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken.

2. Kwink

Kwink is een onlinelesmethode voor sociaal-emotioneel leren, inclusief burgerschap en mediawijsheid. Gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep.

- Voorkomt verstorend gedrag en pesten
- Kent een groepsbrede, preventieve aanpak
- Zorgt voor een sociaal veilige groep
- Verhoogt de leeropbrengsten
- Werkt met vijf bewezen gedragscompetenties
- Biedt iedere les unieke filmpjes
- Voldoet aan de Wet Sociale Veiligheid
- Is leuk!

3. Uitsluiting

In hoofdstuk 3.2 wordt als maatregel opgegeven dat de pester een sanctie zou kunnen krijgen. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Een genoemde sanctie is het uitsluiten van deelname bij bijvoorbeeld buitenspelen, overblijven en bewegingsonderwijs. Dit lijkt haaks te staan op ons pedagogisch uitgangspunt dat kinderen moeten leren met elkaar om te gaan. Uiteraard kunnen wij ons beter vinden in positieve bekrachtiging van goed gedrag.

Onze ervaring leert echter dat we de rust soms terug kunnen krijgen bij kinderen (pester/slachtoffer/middengroep) door pesters tijdelijk sancties op te leggen. Ook is in wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat het wegnemen van privileges bij de pester een positief effect kan hebben op het gedrag van de pester.

Sancties zijn altijd zo kortdurend mogelijk van aard en moeten als doel hebben dat de rust in de groep even wederkeert, de pester bewust is van de gevolgen van zijn gedrag en de pester zo snel mogelijk weer mee te nemen in de normale groepsprocessen. Een ander voorbeeld van een sanctie kan zijn: minder lang tv kijken, minder lang computeren. Het wordt de pester als het ware aangeboden als 'reflectief moment' en de leerkracht dient dit ook zo te begeleiden: Waarom mag je niet meedoen? Welk gedrag heb jij laten zien wat de ander heeft gekwetst? Wat doe jij de volgende keer anders? (aangepast naar belevingswereld-niveau kind).

4. Stappenplan Leerkracht

Dit stappenplan is een handreiking voor de leerkracht in het geval pesten bij hem in de klas plaatsvindt. Het is een algemeen stappenplan, uiteraard bepaalt de ernst van het incident en ook de leeftijd van het kind op welke wijze de stappen worden uitgevoerd. Op het incident 'afpakken van spullen', wordt anders gereageerd dan 'iemand in elkaar slaan'.

<i>Stap</i>	<i>Pester</i>	<i>Slachtoffer</i>	<i>Melding</i>
1 ^e stap	Besprek: gewenste gedrag.	Bespreken: incident, hoe volgende keer te reageren	Parnassys en inlichten ouders.
monitoren			
2 ^e stap	Stevig gesprek met leerling en IB-er, afspraken maken. Bespreek gewenst gedrag en consequenties. Indien gewenst hulp IB-er inzetten.	Bespreken incidenten, inschatten welke vorm van hulp gewenst is.	Parnassys, melden bij team ivm signalering en melding meteen bij ouders
monitoren			
3 ^e stap	Stevig gesprek met leerling, en ouders. Sancties.		Parnassys, melden bij team ivm signalering
monitoren			
4 ^e stap	Gesprek herhalen en externe hulp zoeken.		Melden bij externen: leerplichtambtenaar/ CJG/bestuur/professionele hulp inschakelen. Melding in Parnassys. Ouders op hoogte stellen van elke melding.
monitoren			
5 ^e stap	Maatregelen als schorsing of verwijdering in extreme gevallen, in overleg met externen.		